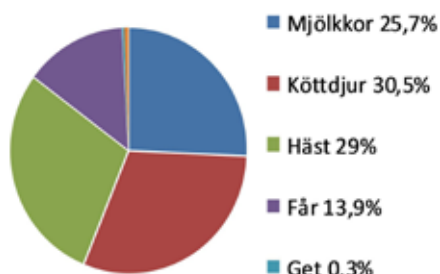

Rundbalsensilage i Sverige – en enkätstudie

Ensilage i balar är det vanligaste sättet att lagra ensilage i Sverige. Över 80 % av alla mjölkgårdar hanterar rundbalar på sin gård, även om de större besättningarna inte har det som sin huvudsakliga hanteringskedja. Ungefär hälften av allt ensilage som görs i Sverige ligger i rundbalar.

Under 2011 genomfördes en webb-enkät där alla som producerade rundbalar kunde gå in och tala om hur de gjorde. Svar lämnades från 216 producenter från alla Sveriges 21 län och stämde ganska väl med där vallproduktionen sker. Balarna producerades för köttdjur, hästar och mjölkkor i ungefär lika stor utsträckning (figur 1).

Figur 1. Andel ensilagebalar per djurslag i Sverige 2011.

Sammanfattning av enkätsvaren

Cirka 30 % bredsprider gräset efter slåttarna medan 70 % låter förtorkningen ske i sträng och endast 28 % av dessa rör i strängen före pressningen. Två dagar är den vanligaste förtorkningstiden och torrsustanshalten (ts) varierar från 25 till 80 %. Att använda tillsatsmedel är dock ovanligt. Åttio procent av plastningen sker på fältet medan de som plastar på lagringsplatsen anger att de vill minska risken för transportskador på plasten. Förvånande många lägger på mer plast än den vanliga rekommendationen från försök; 62 % använder 8 lager plast medan bara 17 % tillämpar 6 lager. Övriga, framförallt de som gör hösilage till häst för avsalu, lägger på ännu fler lager och det dominerande märket var Trioplast.

Reflexioner kring rundbalsensilering

Ensilagebalar dominerar till köttdjur och hästar. En majoritet plastas på fältet och för att minska risken för att skada balarna lägger man fler och fler lager plast på balen. I England där liknande undersökning gjorts upplever man så stora problem med punkterade balar att man överväger att rekommendera att plastningen ska ske på lagringsplatsen. I England är det vanligare med 4 och 6 lager plast och man låter dessutom balen rulla ut på mantelytan på marken istället för att ställa den på axelsidan som vi gör i Sverige. Axelsidan har betydligt fler plastlager än mantelytan. Vi har kanske något att lära engelsmännen. En annan reflexion är att risken för dålig ensilagekvalitet är stor vid lägre ts-halter, bl.a. för att balen

inte håller formen och går sönder när den flyttas. En hög ts-halt är därför mycket viktig. Lyckas man inte uppnå det med strängläggning bör bredspridning tillämpas i väsentligt större utsträckning än vad som är brukligt i Sverige idag.

Studien om hur vi gör ensilagebalar i Sverige är ett examensarbete av Ann-Christin Månsson.

Rolf Spörndly, SLU, Inst. för husdjurens utfodring och vård, tel: 018-67 19 92, e-post: rolf.sporndly@slu.se

Lästips:

Månsson, A.-C. 2012. En enkätundersökning om paketkonservering av vallfoder i Sverige. SLU. Inst. för husdjurens utfodring och vård. Examensarbete 400. 51 s. <http://stud.epsilon.slu.se/5011/>

23–26 juni

Akureyri på Island

European Grassland Federation ger sitt 17:e symposium: The role of grasslands in a green future – threats and perspectives in less favoured areas

Läs mera: www.egf2013.is

**22nd International
Grasslands
Congress**

15–19 sept 2013
Sydney

Läs mera: www.igc2013.com/

Lönsamt med större utsädesmängd till majs

Nya försök visar att en stor utsädesmängd ökar ts-avkastningen hos ensilagemajs. Detta sker med bibehållen lönsamhet och kvalitet.

Utsädesmängden till ensilagemajs har enligt praxis ofta varit cirka 75 000 frön/ha. Äldre försök från Sverige och nyare från Danmark visar dock att avkastningen ökar vid en större utsädesmängd. Anledningen till att man trots detta använt en liten utsädesmängd har troligen, utöver högt utsädespris, varit rädsla för att majscolven inte skulle utvecklas och stärkelsehalten därmed inte skulle bli tillräcklig.

Frågeställningen om utsädesmängd kom ofta upp i odlingsområdets utkanter i Mellansverige för några år sedan. För att utreda detta har en försöksserie (L6-720) pågått 2009–2011 på fyra platser i södra Sverige (Skåne, Öland, Halland/Västergötland och Östergötland). Majsen har odlats med utsädesmängderna 50 000 frön/ha, 75 000 frön/ha, 90 000 frön/ha och 110 000 frön/ha. En tidig och en sen sort har provats.

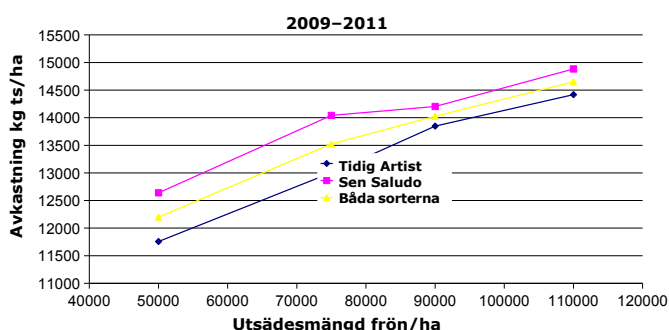
Större torrsustansavkastning

Ts-avkastningen ökade rejält med en större utsädesmängd (figur 1). Med en ökning från 75 000 till 110 000 frön/ha ökade avkastningen med 1–2 ton ts/ha. Värdet av detta är 1 000–2 000 kr/ha om man sätter majsens värde till 1 kr/kg ts. När spannmålspriset är högt stiger värdet på majsens ytterligare. Kostnaden för utsädet är ca 1 000 kr/enhet med 50 000 frön. Med dessa förutsättningar var det lönsamt att öka utsädesmängden till 90 000 frön/ha 2009 och till 110 000 frön/ha 2010 och 2011 (tabell 1). Det kunde 2010 och 2011 t.o.m. varit ekonomiskt intressant att öka utsädesmängden ytterligare. Det är särskilt intressant att öka utsädesmängden vid risk för foderbrist.

När plantorna har sidoskott borde effekten av större utsädesmängd föras. Ju glesare plantorna står desto fler sidoskott blir det. Detta påverkas också av årsmån och i viss mån av sort. Försöken visade dock inte att avkastningen påverkades av andelen sidoskott.

Foto: Linda af Geijerstam

Figur 1. Ts-avkastningen ökar med utsädesmängd.

Samma stärkelsehalt

Idén bakom försöken var att en kortare odlingsssäsong kan kräva mindre utsädesmängd för att majsens ska hinna mogna, framförallt för sena sorter (høgt FAO-tal). Stärkelsehalten skulle alltså minska med en ökad utsädesmängd. Försöken visade dock inte detta med någon statistisk säkerhet. Endast i ett av försöksseriens 12 försök sjönk stärkelsehalten vid ökad utsädesmängd (Västergötland 2011).

Tabell 1. I medeltal för alla försök var det lönsamt att öka utsädesmängden till 110 000 frön/ha eller mer 2010 och 2011 och 90 000 frön/ha 2009

Frön ha	2009		2010		2011		Medel	
	Ts-avkastning ton/ha	Netto kr/ha	Ts-avkastning ton/ha	Netto kr/ha	Ts-avkastning ton/ha	Netto kr/ha	Ts-avkastning ton/ha	Netto kr/ha
50 000	13,34		10,02		13,24		12,48	
75 000	15,02	1180	1,44	922	14,18	436	13,88	897
90 000	15,67	350	1,85	116	14,55	72	14,44	256
110 000	16,05	-30	12,81	555	15,09	142	5,00	163

Man kan också göra ett medelvärde på stärkelsehalten vid 50 000–75 000 frön att jämföra med den man fick vid 90 000–110 000 frön/ha. Jämförelsen är inte statistiskt bearbetad, men man kan se tendensen. I snitt över åren vann man 15–20 gram stärkelse/kg ts på en minskad utsädesmängd, men det var bara i den tidiga sorten det var tydligt. Detta gällde de nordligaste försöken (Halland, Västergötland, Östergötland). Man kunde alltså inte se att den sena sorten fick

Forts. nästa sida

Nya sorter, bättre ekonomi!

www.scandinavianseed.se

Forts. från föreg. sida

mindre stärkelsehalt vid stor utsädesmängd, vilket hade varit ett förväntat resultat. Detta säger kanske något om FAO-talen som egentligen inte är anpassade för våra förhållanden. FAO-talet är ett sätt att visa tidighet hos en majssort. Det tas fram av förädlaren och vi ser ibland att det stämmer dåligt under våra förhållanden med annan breddgrad och klimat än längre söderut. Att minska utsädesmängden för att få högre stärkelsehalt är bara intressant om man ligger på gränsen för att hinna skörda majsens innan frosten påverkat för mycket eller markförhållandena blivit för blöta. Likväl är det i praktiken denna åtgärd man har att ta till ihop med tidig sådd och en måttlig kvävegiva om man har problem med otillräcklig stärkelsehalt.

Kanske torkpåverkan

En annan idé är att torrt klimat kan kräva mindre utsädesmängd för att vattnet ska räcka. Flera försök hade högre ts-halt vid den största utsädesmängden än vid den minsta. Detta var tydligast i de sydostliga försöken 2009 och 2010 (Skåne, Öland) där skillnaden mellan största och minsta utsädesmängd i ts-halt var 2–3 %. En förklaring kan vara att vattnet inte räcker till det större plantantalet. Stärkelsehalten påverkades trots detta inte tydligt och ts-avkastningen fortsatte öka med utsädesmängd. Man kan inte utifrån dessa försök säga att utsädesmängden ska vara mindre på torra jordar.

Fler men mindre kolvar

När man ökar utsädesmängden kan kolvarna bli mindre och det kan bli färre kolvar per planta (tabell 2). Trots detta blev det fler

kolvar per kvadratmeter. Därför hölls stärkelsehalten uppe. Den större utsädesmängden gav också en något högre planta, vilket tillsammans med plantantalet bidrog till den större avkastningen.

Tabell 2. Plantegenskaper påverkade av utsädesmängd

Frön/ha	Bestockade plantor %	Kolvar antal/planta	Kolvar antal/m ²	Plant-höjd cm	Kolv-längd cm	Kolv-diameter cm
50 000	58	1,22	6,1	265	20,0	4,9
75 000	35	1,00	6,8	269	19,6	4,8
90 000	25	0,96	7,6	274	19,1	4,7
110 000	17	0,88	8,3	274	18,6	4,7

Sammanfattning

Ökad utsädesmängd från 75 000 till 110 000 frön per hektar:

- ökar avkastningen med 1–2 ton ts
- förbättrar nettot med cirka 400 kronor per hektar
- påverkar stärkelsehalten i liten omfattning

Försöken har finansierats av Stiftelsen lantbruksforskning, <http://www.lantbruksforskning.se/?id=8746&cid=8941&pid=V0960055&tid=projekt>

Linda af Geijersstam, Hushållningssällskapet, Rådgivning Agri AB, tel: 0706-15 67 70, e-post: linda.af.geijersstam@hushallningssallskapet.se.

Bodil Lindström – nybakad valldoktor

Mineralfoder ges i allmänhet till alla mjölkkor för att förhindra att mineralbrister hos djuren ska uppstå. I ekologisk produktion strävar man efter att näringsförsörja djuren med så stor andel hemmaproducerat foder som möjligt. Bodil Lindström har därför genomfört en studie med syftet att undersöka hur väl såväl konventionella vallväxter som mer sällan använda arter kan försörja mjölkkor med alla nödvändiga mikromineraler.

Avhandlingen "Micronutrients in temperate forage crops grown in Sweden: species differences and effects of phenological development and soil" försvarades den 16 januari 2013 på SLU i Uppsala. Studierna har finansierats av Forskningsrådet FORMAS och Stiftelsen Lantbruksforskning. Nedan följer en kort sammanfattning av resultaten från denna avhandling.

En förutsättning för kvalitetssäkrade studier av mikronäring är att den kvarn som används för malning av proverna inte kontaminerar proverna med något av de ämnen som ska analyseras. Tyvärr är det få kvarnar som inte gör detta och därför utvärderas inledningsvis ett antal kvarnar. Den enda kvarn som höll måttet (och som sedan användes i studien) var en kvarn med titankniv och en plastbunke, medan alla vanligt förekommande kvarnar kontaminerade proverna.

Inflytandet av art, sort och odlingsplats/jord utvärderas i kärnförsök och i fältförsök på tre platser.

Cikoria hade, med undantag för Mo, de högsta halterna av alla mikronäringsämnen. Baljväxterna hade, med undantag för Mo och Mn, högre halter av alla ämnen jämfört med gräsen. Hundäxing var speciellt rik på Mn. Av baljväxterna hade vitklöver i allmänhet de högsta halterna och käringtand de lägsta. Svartkämpar, pimpinell och kummin hade oftast lägre halter av alla ämnen jämfört med vit- och/eller rödklöver. Det fanns i allmänhet inga sortskillnader. Jordens pH hade ett större inflytande på halten mikronäring än jordens innehåll av mikronäring. Detta gällde speciellt för halterna av Mn (som blev låga när pH var högt) och Mo (som blev höga när pH var högt) i alla testade växter. Ett måttligt högt pH ledde till de högsta halterna av flertalet mikronäringsämnen. Skördetidpunkten

Forts. nästa sida

Valla!

Ge din skörd en extra skjuts

Ett bra grovfoder är grunden i din mjölk- och köttproduktion. När det gäller vall är matematiken enkel. Försök visar att vallskördens minskning under år ett till tre kostar mer än att etablera ny vall årligen. [Våra säljare berättar gärna mer om våra högavkastande vallfröblandningar.](#)

0771-111 222, www.lantmannenlantbruk.se

Lantmännen
Lantbruk

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen på baksidan

Posttidning **B**

Avs: Hushållningssällskapet

Box 5007, 514 05 LÄNGHEM

Forts. från föreg. sida

var också betydelsefull för halten mikronäring som blev högst vid tidig skörd. Detta beror på att strået/stjälken hos gräs/baljväxter har betydligt lägre halter jämfört med blommor och blad. Inga av de studerade vallväxterna gav dock upphov till ett vallfoder som till fullo kan förse idisslare med ett välbalanserat mikronäringsintag.

Bodil Frankow-Lindberg, SLU, Inst. för växtproduktionseko-logi, tel: 018-67 22 97, e-post: bodil.frankow-lindberg@slu.se

Lästips:

Lindström, B. 2013. Micronutrients in temperate forage crops grown in Sweden: species differences and effects of phenological development and soil. Acta Universitatis Agriculturae Sueciae. Doctoral thesis 03. <http://pub.epsilon.slu.se/9348/>

Köp Beteskalendern nu!

Svenska Vallföreningen har tagit fram en beteskalender för att bättre kunna styra och utnyttja betet till främst mjölkkor och ungdjur. Med den får du en god överblick över hur dina beten fungerar och producerar över säsongen.

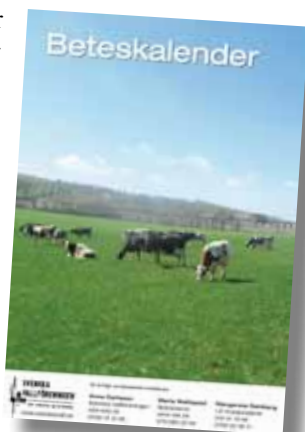
I beteskalendern noterar du efterhand var djuren betar, skötselåtgärder som t.ex. gödsling och skörd/putsning men också mjölk-mängd och foder på stall. Efter betessäsongen kan du använda uppgifterna för att göra en efterkalkyl för betet.

Detta verktyg är under utveckling och alla synpunkter välkomnas!

Är du intresserad av att börja använda beteskalendern så hör du av dig till Anna Carlsson för att köpa ett exemplar, som kostar 100 kr (så kommer den i en grön mapp tillsammans med en uppsättning tuschpennor, färdig att använda)!

Läs mera: www.svenskavall.se

Anna Carlsson, tel: 0709-70 12 06,
e-post: carlsson@skogsgard.se

Anders Elofsons medalj 2013 till erfaren timotejodlare från Närkeslätten

Foto: Mats Gerentz

Lantbrukare Erik Arvidsson fick ta emot Anders Elofsons medalj 2013.

Styrelsen för Stiftelsen Anders Elofsons Fond delar fr.o.m. 2012 ut Anders Elofsons medalj till förtjänt person inom vallodling och vallfröodling. I år belönades lantbrukare Erik Arvidsson, Kumla-Ekeby, för att han är en riksbekant skicklig odlare av timotejfrö, som i flera decennier inspirerat och med sina råd hjälpt andra odlare att nå fina resultat i sina odlingar. Belöningen delades ut vid akademiens 200:e högtidssammankomst den 28 januari 2013 i Stockholms Stadshus.

Påminnelse

Svenska Vallföreningens

Sommarmöte 2-3 augusti 2013

Studiebesök på gårdar med kött- respektive mjölkproduktion samt visning av vallförsök på Rådde gård.

Boka dagarna redan nu!

Sjuhäradsbygdens Vallförening

SVENSKA VALLBREV kommer ut med sju nummer 2013.

Manusstopp	Utgivning
Nr 3 11 apr	10 maj
Nr 4 23 maj	20 juni
Nr 5 26 aug	20 sep
Nr 6 19 sep	18 okt
Nr 7 21 nov	20 dec

Redaktör: Nilla Nilsson-Linde, ansvarig utgivare,
tel: 070-662 74 05, e-post: Nilla.Nilsson-Linde@slu.se

Red. o layout: **Irène Persson**,
tel: 070-616 66 27, e-post: irenee.persson@gmail.com

Vill du bli medlem i Svenska Vallföreningen? Betala 350 kr till pg. 72 27 23-4 eller bg. 108-9705 och ange namn och adress.

ISSN 1653-8064

Yngve Dahlström

Marknadens bredaste och bästa sortmaterial!

Förutom våra standardblandningar är kund-anpassade fröblandningar vår specialitet!

Kastellegården

Tel 0703-31 46 60
www.kastellegården.se